

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון כ"ד אלול תשפ"ג | דף היומי בבלי: קידושין כח | דף הכולל: גיטין עט.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן קס"ב עד אמצע סעיף א' 'וה"ה'.
מוסר: אהבת חסד - 'וגם זה גופא' עד 'ולפעמים מתגבר עליו'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: "הביטחון השביעי" סוף שער השמחה

לפני מספר שנים היה לי תור לרופא שיניים בדיוק

בחודש אלול. אני עומד בחדר ההמתנה וכמו

אצל כל רופא שיניים טוב היה שם אקווריום.

זו הייתה הזדמנות יוצאת דופן עבורי לבדוק

אחת ולתמיד, האם הדגים באמת רועדים?

הדגים לא רועדים באלול? לדעת לראות..

הדגים לא רועדים באלול. עובדה.

אז מה? עבדו עלינו?

השתתפתי פעם בחופה שהתקיימה בעונת החורף. כל המשתתפים עמדו עטויי מעילים ומצונפים בצעיפים. הגשם היכה בעוז על מטריותיהם, וכולם הביטו אל החתן והכלה הנרגשים. מאחור, לחששה סבתא כבודה: הביטו, אפילו השמים מזילים דמעות התרגשות ושמחה!

להבדיל, ימים ספורים לאחר מכן השתתפתי, לצערי, בהלוויה. גם במעמד הזה מזג האוויר היה סגרירי וגשום. וגם שם היה מי שקישר בין גשם הזלעפות לבין האירוע: שמתם לב שאפילו השמיים בוכים על הנפטר הדגול?

מזג האוויר זהה. מה שהשתנה זה המבט שלנו.

אמת, הדגים אינם משנים את תפקודם בחודש הרחמים והסליחות. הם ממשיכים לשחות בחדגוניות, כפי ששחו כל ימיהם. הם לא רועדים יותר. הם בכלל לא מראים מה קורה בלוח השנה.

אבל היהודים שהרגישו רעד פנימי בחודש אלול, החלו לראות רעידות בכל מקום. כשהם יצאו אל הנהר, לפתע שחיייתם של הדגים נדמתה להם כרעד ופחד מקול הקורא קדוש אלול. באלול - אפילו הדגים רועדים, כי הכל רועד כשרועדים!

לדעתי, התובנה הזו מלמדת לא רק על הדרך בה יהודים חיו

אחת התובנות המשמעותיות יותר מבחינתי בחודש אלול, הכתה בי דווקא בחדר ההמתנה לרופא השיניים. בעולם הישיבות מפורסמת האמרה 'באלול - אפילו הדגים שבים רועדים'. ניסיתי למצוא את המקור למשפט היפה הזה, לא מצאתי. יש שמיים חסים אותו לרבי ישראל סלנטר, יש המייחסים אותו לבעל-שם-טוב, כך או כך, המשפט הזה מלווה את העם היהודי הרבה שנים.

למה דווקא דגים? יש לכך הסברים רבים. יש המציינים לעובדה שהעיניים של הדגים פקוחות תמיד, לעולם לא עוצמים עיניים ומוכנים לכל תרחיש. יש המזכירים כי הדגים שרדו את המבול, ולכן יכולים להעיד על מה שקורה כאשר מידת הדין נטויה על העולם.

אבל. לפני מספר שנים היה לי תור לרופא שיניים בדיוק בחודש אלול. אני עומד בחדר ההמתנה וכמו אצל כל רופא שיניים טוב יש אקווריום בחדר. זו הייתה הזדמנות יוצאת דופן עבורי. עכשיו אוכל לבדוק, אחת ולתמיד, האם מה שסיפרו לנו בישיבה אכן עומד במבחן המציאות. האם הדגים באמת רועדים?

התקרבותי קצת יותר לאקווריום. ו...שוק מוחלט. הדגים שטים בדיוק כמו כל השנה. אני מנסה להתקרב, לדפוק על הזכוכית, אולי איזה דג יתחיל לרעוד לכבודי, אבל - נאדה. כלום. הדגים ממשיכים לשוט כמו בכל יום רגיל.

עצמנו. לחוות את מי שאנחנו ואת מה שאנחנו מצפים מעצמנו. כמו היהודים שראו דגים רועדים, עלינו לראות את העולם מתוך הרגשות הפנימיים שלנו ומתוך החוויות האישיות שלנו. (הרב משה שמעון אופן, מנחה ב'אחים לנפש', מתוך עלון 'חלקי בקהילתי')

פעם, בדורות שלא זכינו להכיר. התובנה הזו מגדירה לנו את החוויה הפנימית של אלול. הדרך לחוות את חודש אלול אינה בחזרה על סיסמאות או בקריאה של טקסטים ארוכים. חודש אלול קורא לנו למסע אל תוך

'באותם ימים', סיפר החפץ חיים, 'ישבתי ללמוד בעזרת נשים ולפתע נפלה עליי תרדמה. והנה אני חולם ורואה שלושה אנשי צורה מופיעים לנגד עיניי, הנראים כדיינים בבית דין של מעלה, כשהגדול ביניהם פונה אליי ואומר: ר' ישראל מאיר! אמור נא בבקשה..

הגילוי של מרן החפץ חיים זי"ע מדוע עזב את הרבנות בראדין

'באותם ימים', ממשיך ה'חפץ חיים', 'ישבתי ללמוד בעזרת נשים ולפתע נפלה עליי תרדמה. והנה אני חולם ורואה שלושה אנשי צורה מופיעים לנגד עיניי, הנראים כדיינים בבית דין של מעלה, כשהגדול ביניהם פנה אליי ושאל: ר' ישראל מאיר! האם הינך זוכר את המקרה עם הקצב ואת הקנס שהטלת עליו בתרומת נרות לבית הכנסת? אמור נא בבקשה, כשהטלת עליו את הקנס, מה היתה כוונתך: האם נתת לו זאת רק כאזהרה שלא יעשה זאת להבא או שמא התכוונת גם שהקנס יכפר לו על העוון וינקה אותו לעולם הבא?'. נדהמתי בחלומי מהשאלה ואיבדתי את המילים. ראש בית הדין הרגיע אותי ואמר לי כי הם ממתנינים בנחת עד שתהיה לי תשובה בפי. ניסיתי להיזכר בחלום במעשה ואז השבתי: 'כמיטב זכרוני, הטלתי על הקצב את הקנס לשם עונש בכדי שלא יעשה זאת להבא, ולא התכוונתי לשם כפרה על עונו לעולם הבא'.

בית הדין שמעו את דבריי ונעלמו.

התעוררתי מתרדמתי כשאני בצער כבד על התשובה שענית בחלום. מי יודע האם דבריי בחלום השפיעו לרעה על הקצב. ניסיתי להמשיך ללמוד ושוב נפלה עליי תרדמה. אלא שהפעם הופיע בחלומי הקצב בעצמו. הוא היה נראה רצוף ומדוכדך, ופנה אליי בקול בוכים: 'אוי רבי, ראה מה עוללת לי בתשובתך בשמים? כעת עמדתי לפני בית דין של מעלה על מעשיי, והקטגור תבע אותי להיענש בגהינום על כך שהאכלתי ציבור שלם בעוון טריפות. פניתי אל הדיינים ואמרתי להם שכבר התכפר לי עוון זה, שהרי רב העיר, 'החפץ חיים' הטיל עליי קנס שהיה לכפרה על אותו מעשה. הקטגור דחה את דבריי ואמר כי ה'חפץ חיים' עשה זאת רק לשם עונש ואזהרה להבא, אך לא לכפרה וניקוי העוון. לבסוף, הוחלט בבית דין של מעלה לרדת לעולם הזה ולשאול את פיך, מה היתה כוונתך. כעת שענית כי כוונתך היתה לשם עונש ולא ככפרה, פסקו עליי שאצטרך להזדכך ולנקות עוון זה בעולם העליון. אוי לי רבי, מה גרמת לי... סיים ונעלם מחלומי. שמע זאת ר' אהרון הכהן ונרגעה רוחו, כשהחפץ חיים שב

מסופר על רבי אהרון הכהן זצ"ל, חתנו של מרן החפץ חיים זצ"ל, מעשה מבהיל. באותם ימים ניסה ר' אהרון לקבל את משרת הרבנות בעיר מסוימת, אך למרבה הצער, הוחלט כי תלמיד חכם אחר יקבל את המשרה, ורבי אהרון ישוב לביתו בידיים ריקות. ר' אהרון היה בצער רב מאד, וניגש לדבר עם חותנו - החפץ חיים הקדוש ולשפוך את ליבו בצערו.

ה'חפץ חיים' האזין לו עד תום ולבסוף אמר לו: 'אל תצטער חתני היקר, דע לך, כי משרת הרבנות אינה פשוטה כלל והיא טומנת בתוכה אחריות כבדה. טעות של הרב יכולה לעורר עליו קיטרוג והוא ישא בהשלכות'. חתנו, ר' אהרון הכהן שמע זאת, אך מיאן להתנחם. הוא הצטער מאד על כך שלא התקבל למשרה התורנית. חלפו הימים, ורבינו ה'חפץ חיים' מבחין כי רבי אהרון עדיין נושא בליבו את האכזבה.

ניגש אליו ה'חפץ חיים' ואמר לו: 'אני רואה את הצער היושב על ליבך, והנני רוצה לספר לך דבר שמעולם לא סיפרת לאיש, ובתנאי שלא תספר זאת לאף אדם כל זמן שאני חי. אני מקווה שהסיפור ייתן לך כוחות ויוציא אותך מהצער'.

ואז פתח ה'חפץ חיים' וסיפר: 'לפני שנים, כיהנתי כרב העיר לזמן קצר, כאן בעירנו ראדין. ובעקבות מעשה שאירע לי, עזבתי את כס הרבנות. יום אחד תפסתי את אחד הקצבים של העיר כשהוא מוכר בשר טרף ליהודים הקדושים של עירנו. מיד באותו רגע העברתי אותו מתפקידו, אך הקצב לא התייאש. הוא בא לביתי ובכה בכי תמרורים כי הינו מצטער על מעשיו ומתחייב כי לעולם לא יעשה כדבר הזה.

בדמעות הוא הסביר כי יש לו עוללים קטנים בבית הרעבים ללחם, והתחנן שאחזיר אותו לעבודתו.

כיוון שראיתי כי הוא מתחרט מעומק הלב ופרנסתו דחוקה, החלטתי לשתף את מידת הרחמים. החזרתי לו את הכשרות, אך נתתי לו לשלם קנס על החטא שעשה - לתרום 40 ליטר נרות לבית המדרש. הקצב חזר לתפקידו והמעשה נשכח.

לאחר כמה ימים, הקצב לא האריך ימים ונפטר אל בית עולמו.

לרחוץ את העוונות ולהעלים את כל הכתמים. לעשות חשבון נפש על המעשים, ולתקן את הבעיה מהמקור. כך זוכים שמגיעים לראש השנה נקיים, קרובים לבורא עולם וזוכים לשנה של אושר ושלווה. לא נותר הרבה זמן, תשובה קלה בימים אלו - הופכת עולמות ומבטלת גזירות.

(טוב לחסות בה')

ומחייבו שלא יספר מעשה זה כל זמן שהוא חי. מסיבה זו, עזב החפץ חיים את כס הרבנות.

אין ייסורים ללא עוון, והייסורים מנקים את האדם כאן בעולם הזה, בשביל שינחל את הנצח נצחים באושר ושמחה ויתענג מזיו ה' כל ימי חייו.

כעת בימי הסליחות, נותנים לנו צ'אנס משמיים. כעת אפשר

טיפס החפץ חיים על הסולם ועלה לארון הספרים. הוציא מלמעלה ספר תהלים ישן ומקומט, והראה ליהודי את הדפים המוכתמים בדמעות, ואמר לו: זהו ספר התהלים של אמי ע"ה, אשר בו התפללה ושפכה הרבה דמעות שנשרו והרטיבו את ספר התהלים שלה. כך צריך להתפלל

עובדות וסיפורים על מרנא ה'חפץ חיים' זי"ע לרגל יומא דהילולא שחל היום

הסכים התלמיד, והחפץ חיים ביקש ממנו לנסוע לאדם נסתר שהתגורר בעיירה קטנה, ולבקש להתברך מפיו. עשה התלמיד כדבריו, ולאחר שחזר לביתו, החלים בדרך נס. עברו למעלה מעשרים שנה, וגיסתו של התלמיד חלתה באותה מחלה בה חלה בצעירותו.

באו בני המשפחה והפצירו בו לגלות להם כיצד התרפא בשעתו, אולם הוא סרב לגלות את הסוד, מפני שהחפץ חיים השביעו שלא יגלה את הדבר, אולם הללו לא הרפו ממנו עד שנאלץ לגלות להם את שם האיש הנסתר אליו נסע כדי להתברך. לא עברו ימים ארוכים, והאיש החל לחוש שלא בטוב, והתמלא פחד וחלחלה.

מיד פנה ונסע לראדין, ונכנס אל החפץ חיים שהיה אז כבר זקן ושבע ימים, וסיפר לו את דבר המאורע מתחילה ועד סוף. שמע החפץ חיים את הדבר, ובקול שקט אמר: 'צר לי, אך לא אוכל לעזור לך עתה להירפא ממחלתך. שכן אז, כאשר חלית בימי עלומיך, הייתי צעיר יותר בשנים והיה בכוחי לצום עליך ארבעים יום רצופים כדי שתתרפא, אולם עתה זקנתי מעשות כן'. התברר, כי החפץ חיים ביקש להסתיר את תעניתו במשך ארבעים יום לזכות התלמיד, והסתיר את הדבר כאילו בזכות אותו אדם נסתר התרפא התלמיד.

(עלון ליקוטים וסיפורים נפלאים)

סיפר הגה"צ רבי חיים חייקין זצ"ל, ראש ישיבת אקס-לה-בן בצרפת:

פעם בא יהודי לפני מרן החפץ חיים זי"ע ותינה את צרתו וביקש מהחפץ חיים שיתפלל בעדו שיוושע.

שאל אותו החפץ חיים: האם אתה התפללת כבר בעצמך להשי"ת שיושיע אותך? השיב היהודי שוודאי כבר התפלל ועדיין לא נענה.

אמר לו החפץ חיים: לך נא והבא אלי את ספר התהילים שלך ואראה האם התפללת כהוגן. הלך היהודי והביא עמו את ספר התהילים שלו.

פתח אותו החפץ חיים והביט על דפי התהילים אחת הנה ואחת הנה, ואז פנה אל היהודי והביע את תמיהתו: הרי דפי ספר התהילים לך הם נאים וחלקים בלי כתם וכלי סימנים של דמעות, האם לזו תקרא תפלה כהוגן?! המתן רגע ואראה לך כיצד יש להתפלל.

הלך החפץ חיים, הביא סולם, טיפס ועלה לארון הספרים שלו. הוציא מלמעלה ספר תהלים ישן ומקומט, פתח אותו החפץ חיים והראה לאותו יהודי כי דפי התהילים מלאים בכתמי דמעות ואמר לו: ראה כי לזאת יקרא תפילה. זה ספר התהלים של אמי ע"ה, אשר בו התפללה ושפכה הרבה דמעות שנשרו והרטיבו את ספר התהלים שלה. כך צריך להתפלל.

(עלון ליקוטים וסיפורים נפלאים)

בתחילת המלחמה העולמית הראשונה שבין רוסיה לגרמניה, למד בישיבתו של החפץ חיים בחור מגרמניה, בשם אפרים ליבוביץ. בלש מסויים שרצה להראות הצלחתו בריגול, התיידד עם תלמידי הישיבה, וכשנודע לו על אזרחותו הגרמנית של אותו בחור מצא הזדמנות להכניס בכיסו תוכנית של מבצר קובנה. באותו לילה הקיפו אנשי צבא רוסיה את אכסנייתו של

אחד מתלמידי החפץ חיים נפל למשכב והרופאים לא מצאו לו מזור. עלה התלמיד לרבו ובקש להתברך מפיו, ובכה לפניו על נבואת הרופאים כי אפסה לו תקוה. התמלא החפץ חיים בצער על יסורי תלמידו, וביקש לתת לו עצה, אלא שהתנה עמו שלא יגלה את הדבר לאיש.

שואלו, 'אמור נא לי יהודי יקר, האם בכגון דא מותר לנער את האבק בשבת או לא? - - היהודי זע בחוסר נוחות, הוא התבייש להודות בפני מאור הגולה בתשובת 'איני יודע' - - דע לך - אמר לו החפץ חיים - שדברי המשנה 'על שלוש עבירות נשים מתות בשעת לידתן' ואחת מהן היא 'על הדלקת הנר', אין הכוונה בכך על הדלקת הנר גרידא, אלא על כל הלכות שבת, והוא שעל כל אחד מישראל לדעת הלכות שבת היטב שבכך יימלט מן הצרה.

ועתה - המשיך החפץ חיים - שמע ואיעצך לתקן המעוות ובכך אף אשתך הנוטה למות תחיה בס"ד. קבל על עצמך ללמוד הלכות השבת ולשנן הרבה, ובעבור כן אבקש מתלמידי ר' אברהם (הג"ר אברהם קלמנוביטש זצ"ל) הנלווה אלי עתה לשמשני, שיקדיש לטובת אשתך החולנית את זכויותי הרבות שצבר במצות שימוש אותי במסעותי ביו העיירות, ובכך יחיש הקב"ה רפואה לאשתך. היהודי המשתומם הבטיח מיד לדבוק בלימוד הלכות שבת כל ימיו ובלבד שתחיה אשתו. גם ר' אברהם האמון על דברי רבו לא חשב פעמיים וקיים את בקשתו. וכדברי רבינו כך הווה - האישה החולנית כמה תיכף מחוליה לאורך ימים ושנים, ויהי לפלא.

בהזדמנות אחת שאל ר' אברהם את רבו מדוע זה הורה לו למכור את זכויותי במסעות החיזוק בהם שימש את רבו, כאשר בידי רבו עצמו להציע את זכויותי הכבירות בהיותו מחזק ומעורר את ישראל באלו המסעות. ענה לו רבינו בענווה אמיתית, 'הנני כבר בעת זקנתי וגופי חלוש עד שאין ביכולתי להיות מסור כולי למצווה הגדולה, ומשכך גם זכויותי אינן שלמות. אך אתה הרי צעיר לימים וכוחך במתניך, ומצוותיך הנעשות בשלמות מקנות לך זכויות עצומות אשר רק כאלו היה בידן להואיל לרפואת האישה שנוזקה לרפואה מעל לדרך הטבע - -

לאחר זמן ביקר רבי אברהם אצל מרן הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל בוויילנא וסיפר לו מעשה זה ואת אשר כאב ליבו על שאיבד לכאורה זכות שימוש את רבו במסעות הקודש. ניחם אותו הגר"ח"ע בזו הלשון - וואס פארשטייען מיר, דער חפץ חיים געפונט זיך דא, און דרייט אן אויבן - - מה אנו מבינים, החפץ חיים שוהה אתנו בעולם הזה, אך הוא פועל גדולות ונצורות במרומים - -

התלמיד ומצאו בכיסו את התוכנית... מיד מסרו אותו, וכל מנהלי הישיבה והחפץ חיים בראשם עמדו תחת חשד שהם מעורבים באותו עסק ריגול. לתלמיד היה צפוי עונש מות. החפץ חיים לא התחשב בזה שהתערבותו לטובת הבחור עלולה לעורר חשדות רציניים. הוא התמסר בכל נפשו להצילו. הוא נסע בעצמו לפטרבורג להשפיע על עורך דין ידוע שיקבל עליו לטפל במשפט, כי שום עו"ד לא הסכים להתערב בעסק מסוכן כזה.

כשהתקיים המשפט בשנת תרע"ז נגד הבחור, הופיעו בבית המשפט החפץ חיים וחתנו רבי צבי לוויןסון זצ"ל והגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, והעידו שהם בטוחים שהוא חף מפשע. הנאשם נידון לבסוף לעשר שנות עבדות פרך.

כשמע החפץ חיים את פסק הדין הודה להשי"ת שהצילו מעונש מות, ובאשר לעשר שנות המאסר צחק ואמר: 'שוטים שכאלה! וכי יודעים הם השלטונות שיחזיקו מעמד אף עשרה חודשים? וכי הם בטוחים אף בעשרה שבועות?'

ואמנם לאחר חודשיים, בכ"ב אדר תרע"ז התחוללה המהפכה ברוסיה ומיגרו את הקיסר מכסאו, והנאשם שוחרר מכלאו... (עלון איש לרעהו)

באחד ממסעותיו של רבינו ה'חפץ חיים' זי"ע בין הכפרים לעורר ולקרב את ליבם של אחינו שבשדות לקב"ה, בא לפניו יהודי ירא שמים שהתחנן לפניו בבכי ובדמעות - 'רבי הקדוש, אשתי חולה זה מכבר ללא מזור ותרופה, ועתה שוכבת על ערש דווי וקרובה לשערי מוות ר"ל. אישי כהן גדול, ברך נא אותה שתקום מחוליה זה ותאריך ימיה'.

רבינו עזר צעדי ועמד על מקומו. בעיני הרחומות הביט בפני היהודי ושאלו בלבביות: 'האם אתה שומר שבת? - בוודאי, ענה לו היהודי, אני שומר שבת בקפידה על קלה כבחמורה. רבינו המשיך לשאול, 'האם אתה לומד הלכות שבת? עתה בוש היהודי להודות בתשובה השלילית, אך הדגיש שדומה לו שהוא יודע את ההלכות היטב. כמו לבחון אותו החווה לו רבינו רבב על בגדו תוך שהוא

באמצע אלול הרגיש יהושע שהוא לא יכול יותר. לא כך הוא תיאר לעצמו את האלול הראשון שלו בישיבה גדולה... מלא קטיעות ועצירות, סדרים שלמים, ש'מתבזבזים', למרות שהוא מנסה לנצל את הזמן, הוא מרגיש שזה לא זה. זה לא האלול שהוא תכנן...

הרב ישראל היימן עושה סדר בשאיפות ובקבלות של הימים הנוראים

שנתנה לנו - עם קרובו, להיות שותפים עם כל צבא השמים להמלכת מלך מלכי המלכים, אנו נתקלים בהרגשה הזו.

כל שנה מחדש השאלה הזו טורדת את מנוחתם של בני העלייה. ככל שמתקרב הזמן הנשגב הזה של הזכות הגדולה

בסולם היראה והמוסר, להגיע לפסגות הרגש שכל חבריו החדשים נוגעים בהם באלול, לבין קיום חובותיו עם אחותו בבית החולים, זה לא בהכרח נובע מהרצון לעשות את רצון ה'... כמה שזה נשמע לא הגיוני...

אתה רוצה מחד לעשות את המוטל עליך כלפי משפחתך - זה רצון אחד.

אתה גם רוצה להיות בחור טוב ומוצלח, כזה שכולם מתפארים בו - זה רצון שני.

שני הרצונות הללו יכולים לנבוע גם מהחלק התאוותני שלך, הרצון ללמוד לפעמים נובע מתאוות הכבוד... הרצון לעשות את חובותיך כלפי המשפחה גם יכול לנבוע מהתאוה לרצות אחרים ולהיות מוערך...

כמובן שבסיס הרצונות האלו הם טובים וחיוביים, אי אפשר להגדיר אותם כתאוה פשוטה חלילה. אבל בעומק הלב לא תמיד הרצון לעשות טוב נובע רק מהכמיהה להרבות כבוד שמים בעולם. המבחן הוא איפה שהרגש והשכל מתנגשים. הבדיקה מאיפה נובעת כל הרגשה וכל רצון יכולה להיות רק איפה שהשכל ברור לו משהו אחד אבל הרגש צועק אחרת.

שם המדד הוא האם אני מונע מלעשות מצוות כי זה גם משרת את מטרותי או שזה טהור כולו לה' בנקיות.

אם ברור לך על פי עצת אדם גדול, שרצון התורה שתישא חלק בשהייה עם אחותך בבית החולים, אז גם אם הרגש שלך רוצה אלול כמו שהכרת שאפת וחלמת, הרי שאין לך המלכת מלך מלכי המלכים והתבטלות אליו כמו לעשות את מה שאתה מבין אבל לא מרגיש. זה התפקיד שלך ואתה עושה אותו בלי לשאול שאלות בכלל! זה מה שמוטל עליך ואתה מבטל את רצונותיך (שהם לגמרי לגיטימיים, אין הכוונה שרצון להיות בחור טוב זו תאוות כבוד פסולה חלילה. זה וודאי רצון טוב ורוחני, רק שהוא מונע גם מהרצון הטבעי הגשמי של להיות בחור טוב) מפני רצון הבורא.

כשתבין את זה, כשתחליט שאתה באמת רוצה לעשות את רצון הבורא בשלימות, אתה גם תהנה מהמצב הזה. אתה תבין שבחלקך נפלה זכות נפלאה להמליך את הקב"ה בצורה הכי טובה ששייך. זו ההמלכה הכי אמיתית ומהמקום הכי עמוק שיש. כאמור, בדוגמא הזו, שאולי אכן הייתה ונבראה... אני משתמש לענות לכל אותם עובדים יקרים שמרגישים שהם 'מרמים' את עצמם ואת בוראם בדיבורים על 'המלכה' שברור שלא יכולים להחזיק מעמד כמו בחלומות לאורך זמן.

קודם כל נגיע להכרה הבסיסית הזו, דבר ראשון נכיר בזה שהרצונות שלנו מונעים מכוחות פנימיים שהם הרצונות שלנו ממש, אם נגיע להכרה שהעבודה היא "עשה רצונך כרצונו", דבר ראשון השגנו את המהות הפנימית של המלכת ה'. הגענו לנקודה שהיא הבסיס של המלכה אמיתית.

מכאן אפשר להתחיל להתקדם. לראות איפה הרצונות אותם צריך להפוך מרצון אנוכי לרצון ה' וללכת איתם כל השנה.

אכתוב אותה כאן בנוסח ששמעתי מבחור בן עליה יקר באלול
השתא: 'מילא אני עובד על עצמי עם כל ההמלכה הזו, מדמיין וחולם שאני הולך להיות מלאך אלוקים במשך כל השנה ולעשות רצון ה' כל רגע, אבל לא נראה לך שיש כאן איזה מימד של כפירה, כאילו אני עובד על הקב"ה? מה, הוא לא יודע שהכל דמיון ואין סיכוי שבמצבי הנוכחי אוכל להגיע ל'קבלת עול' מושלמת שתחזיק מעמד עד סוכות אפילו? אני הולך לשקר את קודשא בריך הוא בראש השנה עצמו?'

מילים כדורבנות. הרגשה מוכרת... לא תמיד ליבא לפומא גליא, אבל אלו ההרגשות שחונקות הרבה אנשים מאיתנו בעומק הלב בימים אלו.

הסיפור של יהושע הוא דוגמא להרגשה נכונה. אני נוהג להשתמש בו הרבה כמשל להמחיש את הנקודה לכל שואלי השאלות מהסוג דלעיל...

הוא גדל במסלול חיים רגיל לחלוטין. משפחה רגילה חמה וטובה, אבא חשוב שמשמש בתפקיד תורני נחשק ואמא עקרת בית שמתמסרת לגידול הילדים, ומנהלת גן פרטי מהבית. עד אותו קיץ בו גילו ל"ע את המחלה הנוראה לאחותו הקטנה. יהושע היה אז בש"ג בישיבה קטנה, קיץ של בחינות לישיבה גדולה...

הבית היה על גלגלים ובלי אחיו הגדול שלקח על עצמו את המשימה לעזור ליהושע לא ברור לאיפה הוא היה מתקבל - אם בכלל, אפילו שהוא היה בחור מצוין ממש.

הבחינות, סוף הזמן ובין הזמנים, עברו איך שהוא בעזרת אנשים טובים. כשהתחילו להריח את פעמי האלול ואביו ואימו של יהושע הבינו שהאחות הקטנה הולכת לבלות עוד הרבה זמן בין מחלקות בית החולים, הם ניסו לסדר את החיים עד כמה שניתן לפי המצב הקיים.

בעצת אדם גדול ובשיתוף הישיבה גדולה החדשה הוחלט שגם יהושע נכנס לתורנויות השמירה בבית חולים. האבא היה חייב לחזור למשרתו כדי להביא פרנסה הביתה, האמא הייתה חייבת לחזור לסדר יום תקין בבית ובגן הקטן שלה, לא היה מנוס מלהכניס את יהושע בצורה סדירה לתורנות. ניסו כמה שיותר להתחשב וכמה שפחות לשבץ אותו, אבל על המינימום לא היה שייך לדלג.

באמצע אלול יהושע הרגיש שהוא לא יכול יותר. לא כך הוא תיאר לעצמו את האלול הראשון שלו בישיבה גדולה... מלא קטיעות ועצירות, סדרים שלמים ש'מתבזבזים' על שהייה בבית חולים, אף על פי שהוא מנסה לנצל את הזמן הוא מרגיש שזה לא זה. זה לא האלול שהוא תכנן... האווירה חסרה לו - ובצדק! כשהוא הרים טלפון לאחד מגדולי המחנכים להתייעץ הוא ציפה לקבל עידוד ותנחומים. אולי שאותו מחנך ימצא לו פתרון קסמים. אבל לתשובה הזו הוא לא ציפה בכלל...

אותו אדם נכבד הסביר לו שכאשר הוא מרגיש את הסתירה בין הרצון שלו ללמוד בישיבה במנוחת הדעת, לעלות ולהתעלות

**כעבור כמה שנים, באחד מימי חול המועד סוכות
באתי לבית הכנסת ומצאתי את רבי דוד בהר"ן עומד
ובוכה. ניגשתי אליו ושאלתי אותו מה קרה, הפצרת
בו עד שיגלה לי, ואז ענה לי: לפני ארבע שנים,
בשעה זו, ברכתי ברכה לבטלה, ועל כך אני בוכה...**

צרוך סיפורים על תשובה וסליחות

בנפשו לעזוב את הבית כדי ללכת לעבודה. וכך נוצר מצב שלא היה בבית לחם לפי הטף. בראותו את העניות המשועת בבית, ויתר על מנת האוכל הדלה שלו כדי שיישאר מעט יותר לשאר הילדים, ואילו הוא עצמו החליט שיכול הוא להסתדר עם שאריות לחם שנפלו על רצפת מאפיית הלחם המקומית. ואמנם, שנתיים ימים הסתדר בצורה כזו, להוריו אמר כי הוא מקבל אוכל בישיבה הקטנה שבה הוא לומד, אבל האמת היא, שלא נתנו שם אוכל לתלמידים. זה היה השקר ששיקר להוריו, ועל כך עמד והתוודה עכשיו, כשהאונייה כמעט ונשברה בסערת המים זדונים.

עמד בעל 'פאת השלחן' זצ"ל ואמר: עומדים אנו היום בא' דסליחות ואומרים בפזמון: 'פנה נא אל התלאות ואל לחטאות', ואני אומר לך, רבנו של עולם, פנה נא עכשיו אל החטאות, הנה אלו הם החטאות של בני ישראל!

וכשסיים בעל 'פאת השלחן' את דבריו שככה הסערה והאונייה ניצלה!...

הנה לנו, כי יש מקרים שבהם דווקא החטאות, הן אלו המעוררות את מדת הרחמים על כלל עם ישראל...

באחד הימים בערב סליחות, שלח נכדו של הבעל שם טוב להודיע כי קטרוגים גדולים מנשוא נאמרים על כלל ישראל בשמיים, והוא חושש מאד מפני השנה הבאה... רבי לוי יצחק מברדיטשוב ששימש כחזן בסליחות, הרגיש כי תפילתו אינה מתקבלת כתמיד, ולאחר אמירת הסליחות יצא לטייל ברחובות ברדיטשוב, כדי לחשוב מה ביכולתו לעשות, ומבלי משים נשאו אותו רגליו עד למשכנות העוני בברדיטשוב. בעודו מסתובב שם, הבחין פתאום באור גדול הבוקע מאחת החורבות. בעיני קודשו הבחין כי זה אינו אור רגיל שמקורו בנרות, אלא אור רוחני, שיסודו בהררי קודש, והוא מיהר לדפוק על דלת הבית.

למשמע נקישותיו נפתחה הדלת בידי אשה, ומיד כאשר הבחינה באורח שניצב בפתח ביתה, הבינה כי הרבי בא להוכיח אותה. בו במקום התחילה לבכות מרה, ותוך כדי בכי אמרה: 'רבי קדוש, אמנם חטאתי, אך האמן לי שכבר שבתי בתשובה שלמה וגם סבל רב עבר עליי בשל אותו חטא נורא.'

רבי לוי יצחק המתין עד ששכך בכייה, ואז ביקש לדעת מה היה החטא שלה. והאשה סיפרה כי היא התגוררה עם הוריה בכפר

סיפר רבי בצלאל ז'ולטי, מעשה שנוכח בו אצל הצדיק מירושלים, רבי דוד בהר"ן זצ"ל. רבי דוד היה מקפיד להתפלל כותיקין. בחצות הלילה כבר היה נעור ועומד על רגליו. פעם אחת, בחול המועד סוכות, נכנס רבי בצלאל בבוקר לבית הכנסת ומצא את רבי דוד גועה בבכייה עצומה. ניגש אליו רבי בצלאל ושאל אותו לסיבת בכיו, ורבי דוד סיפר לו כי כאשר נטל את הלולב וביקר עליו נשמטו ממנו ההדסים, ואם כן היתה ברכתו לבטלה. ניסה רבי בצלאל להרגיע אותו ואמר לו, שהלא יש שיטה אחת שנוטלן זה אחר זה יצא, ואם כך, אין זו ברכה לבטלה בוודאי. אבל הוא לא נרגע, בהשיבו לו, כי לא נפסק כן להלכה.

סיפור זה נחרט בזכרוני, וכעבור כמה שנים באתי אני באחד מימי חול המועד סוכות לבית הכנסת ומצאתי את רבי דוד בהר"ן עומד ובוכה. ניגשתי אליו ושאלתי אותו מה קרה, והשיב לי: לא קרה שום דבר. עמדתי והפצרתי בו שיגלה לי על מה הוא בוכה, ואז ענה לי: לפני ארבע שנים, בשעה זו, ברכתי ברכה לבטלה, ועל כך אני בוכה...

רשמתי לעצמי, כי לשנה הבאה כדאי לבדוק מה יקרה, ואמנם באתי לבית הכנסת ושוב ראיתי אותו עומד באותו מקום ובאותה שעה ומתייפח בבכי מר. מובן מאליו שכבר לא שאלתי אותו עוד מפני מה הוא בוכה...

רבי שמואל שינקר זצ"ל סיפר על בעל 'פאת השולחן' זצ"ל, תלמידו של הגאון מוילנא זי"ע, שכאשר נסע באונייה לארץ ישראל, ביחד עם עוד אנשים רבים, פרצה יום אחד סערה גדולה בים, נחשולי המים הסתערו על האונייה, עד שחישבה להישבר. רב החובל שעמל לייצב את האונייה, נואש והרים ידיים באמרו שאין עוד מה לעשות.

הדבר היה ביום א' דסליחות, ובעל 'פאת השלחן' אמר לאנשים שמסביבו, שאם יתוודו כולם בקול על חטאיהם, אולי תהיה זו סגולה לשיכון הסערה. החליטו כולם לקבל את ההצעה והוטל על הצעיר שבחבורה להתחיל בוידוי.

עמד הצעיר, שהיה אברך בן תורה, והתחיל להתוודות בפני כולם: שנתיים שיקר לאביו ולאימו. ומה היה השקר? אביו, שגר בשכנות להגאון מוילנא ורק קרש דק הפריד בין ביתם לביתו של הגאון, היה שומע את לימודו של הגאון ולא היה יכול לפעול

והציעה את עצמה כמשרתת, תמורת מזון ומקום לינה. כעבור שנים אחדות שבהן עבדה עד כלות כוחותיה בעבודת המשרתות, השיאו אותה מכריה ליתום כמותה, והם רכשו את החורבה הזו למגוריהם. זמן קצר לאחר נישואיה נפטר בעלה, והותיר אותה לבדה בעולם.

הנך מבין רבי - התפרצה האשה שוב בבכי עז - סבלתי כה רבות בגלל החטא שלי, וחזרתי בתשובה, עד שאני מקווה שהקב"ה כבר סלח לי...

רבי לוי יצחק המשיך לשאול: ומה עשית עם השערות שגזזת באותו לילה?

משום כך באת? - הגיבה האשה - אומר לך: את השערות כולן שרפתי, לבד מתלתל אחד בודד שאותו הותרתי בידי... ואם תשאל מדוע, אשיב, שכאשר מר לי וקשה לי כל כך בחיי, ואני חושבת מדוע הגיע לי כל זאת, אני נוטלת בידי את התלתל היחיד שנותר, ואומרת: רבונו של עולם, אתה צודק...

(מתוך הספר 'ומתוק האור' - אלול)

קטן בסמיכות לברדיטשוב, והנה ביום בהיר נחת עליה אסון כבד - הוריה נפטרו בפתע פתאום והותירוה בודדה בעולם, והיא בת שבע עשרה שנים בלבד... מלבד הצער הנורא, היה עליה לדאוג כעת בעצמה לפרנסתה. רבות הוגיעה את מוחה במקור שממנו תמצא את פרנסתה, עד שלבסוף החליטה, כי תנסה להמשיך את פרנסת הוריה, שכלכלו את עצמם באמצעות עשיית חמאה וגבינה מן הרפת שהיתה בבעלות הפריץ.

בלי להתמהמה, ניגשה הנערה אל בית הפריץ וביקשה ממנו להמשיך את החוזה. הפריץ התבונן בה ואמר כי הוא מסכים להאריך את החוזה למשך שלש שנים בחצי המחיר, בתנאי שתתן לו לגעת בשערותיה... ותוך כדי הדברים עשה כך.

הנערה נבהלה וברחה במהירות מן הבית, היא נסה לביתה ובכתה במשך כל הלילה על כך. לאחר מכן, מיהרה וגזזה את שערות ראשה שגרמו לחטא. היא חשה שהקרקע בוערת מתחת לרגליה, ולכן נסעה לברדיטשוב, כיתתה את רגליה מבית לבית

צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ההכנה הראויה לקראת יום הדין:

רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל במכתבו בשנים הקודמות: "התורמים שפ"ג שקלים לקופת העיר יזכו לשפ"ג ימים של שנה טובה ומתוקה"

רשכבה"ג מרן שר התורה זצוק"ל אשר הכיר מקרוב את פעולות הצדקה וההצלה של קופת העיר, ראה לנכון לברך את תורמי הקופה שלו בברכה מיוחדת לשנה טובה ומתוקה, כשהוא מפרט ומפרש את הדרך המעשית לזכות לשנה תמימה שכל יום ויום ממנה יזכה לברכה בפני עצמו.

בברכתו המיוחדת נקב רשכבה"ג מרן שר התורה זצוק"ל בסך שפ"ג כתרומה ל'קופת העיר' אשר התורמים אליה יזכו לעבור בשנה טובה את כל שפ"ג הימים שבשנה הקרובה, כשהוא מסיים "והעושה זאת בוודאי יעבירו ממנו רוע הגזירה ויצא זכאי בדין".

השנה לקראת ראש השנה תשפ"ד, כתבו מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, הגאון הגדול רבי שרגא שטיינמן שליט"א, הגאון הצדיק רבי שמעון גלאי שליט"א, הגרמ"ש קליין שליט"א, הגרש"א שטרן שליט"א, הגר"י קולדצקי שליט"א והגר"י ש קניבסקי שליט"א: "גדולים צדיקים במיתתם יותר מחייהם וזכות מרן זללה"ה בודאי תשפיע מלמעלה שמכתבו וגזירתו לצאת זכאי בדין יתקיימו בתורמי קופת העיר גם בשנת תשפ"ד".

ניתן להעביר את סך ה-383 שקלים ל'קופת העיר' ולזכות בברכותיו של רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל,

במכתב מיוחד לקראת ראש השנה כתב בשנים הקודמות רשכבה"ג מרן שר התורה זצוק"ל את הדרך המעשית לזכות לשנה שכולה טובה ומתוקה "והעושה זאת בוודאי יעבירו ממנו רוע הגזירה ויצא זכאי בדין".

במכתב נדיר שלא נשמע כמותו, יצא בשנים הקודמות רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל בברכה מפורשת ומיוחדת לקראת הימים הנוראים, בו הוא מברך את תורמי הקופה שלו 'קופת העיר', בנוסח נדיר ומפעים: "בס"ד ערב ראש השנה, התורמים שפ"ג שקלים לקופת העיר יזכו לשפ"ג ימים של שנה טובה ומתוקה, כי הצדקה לקופת העיר היא הצדקה המהודרת ביותר לקרוע בה את רוע הגזירה", בניסוח שעורר הדים רבים בכל תפוצות ישראל סיים מרן זצוק"ל את מכתבו: "והעושה זאת בוודאי יעבירו ממנו רוע הגזירה ויצא זכאי בדין".

התרגשות רבתי בעולם היהודי מאז התפרסם דבר המכתב המיוחד שכתב רשכבה"ג מרן שר התורה זצוק"ל, אשר ליווה את קופת העיר במשך כל 22 שנות קיומה עד להסתלקותו לגזני מרום, ולקראת ימי הדין והרחמים בשנים הקודמות בחר להעלות על גבי גליון את דבריו המפורשים והנכוחים על הדרך לצאת זכאי בדין.

במוקד הטלפוני 1800-39-47-47, בבתי הרבנים המקבילים, במוקד הקופה שבבית רשכבה"ג מרן שר התורה זצוק"ל או בסניפי "קופת העיר" שברחבי הערים. כמו"כ ניתן להצטרף באמצעות הדוא"ל office@kupat.org, באתר המאושר של קופת העיר,

או בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות'. לאור המכתב המיוחד, יפעל ב'קופת העיר' מוקד מתוגבר כדי לסייע בעד רבבות עמך בית ישראל להעביר את סך השפ"ג, ולזכות לברכתו המפורשת של רשכבה"ג מרן שר התורה זצוק"ל.

באותם ימים החל להתפשט החוק שעל כל בית אב לבחור שם משפחה בנוסף לשם הפרטי. כאשר הגיע הפקיד אל ביתו של הצדיק, היה נתון בדבקות גדולה, ולשאלת הפקיד באיזה שם משפחה הוא בוחר, קרא לעברו את הפסוק..

לקראת הימים הנוראים - המקור של נעימת התפילה המיוחדת בחצר הקודש ויז'ניץ

השבת הזאת; אורח רם ונישא שובת בקאלמייא השבת. הלוא הוא רבינו ה'בעל שם טוב' הקדוש.

יושב הוא רבינו הבעל שם טוב אצל שולחנו הטהור ועורך את סעודת השבת. לפתע חש הוא באור גדול זורח ומאיר בתוכי העיר. מיד קם ממקומו ושם פעמיו לתור ולראות מהיכן בוקע הזיו הנעלה.

הסתובב הבעל שם טוב במבואות העיר ושביליה, עד שהגיע לבית קטן ונעצר על ידו. היה זה ביתו של רבי יעקב קאפיל.

נכנס הבעל שם טוב אל הבית ומחזה מופלא נגלה לעיניו:

שולחן ערוך בכל מיני מטעמים ומעדנים לכבודה של שבת, חלות ויין מוכנים ומזומנים, ובעל הבית מזמר בערגה ומרקד בשמחה ובמרץ בלא הפוגה. המשך הבעל שם טוב לעמוד ולהתבונן ברבי יעקב קאפיל וברקידתו המיוחדת, עד שחלפו שתיים תמימות, אז כילה רבי יעקב קאפיל את עבודת ריקודיו ותשבחותיו לפני ה' ופנה לקדש על היין ולפתוח בסעודתו.

באותו רגע הבחין רבי יעקב קאפיל באורחו הדגול וקידם את פניו בברכת שלום. 'עליכם השלום', ענהו הבעל שם טוב במאור פנים, ואז שטח בפניו את שאלתו: 'אמר נא כבודו על מה רואה הוא כל כך לרקוד ולשורר, הרי סעודתך מונחת לפניך ומדוע לא תערוך את שולחן קודם שתרקוד ותזמר?'

השיבו רבי יעקב קאפיל: הלוא בזמירות שבת אנו אומרים (זמר 'יום שבת קודש הוא') 'ואם שלש אלה לפני צגים'. הרי שצריך כי כל המאכלים יהיו 'צגים' כלומר מוצגים ומונחים על השולחן, כדי שיהיה באפשר ליהנות מרוחניותם ומהחיות דקדושה הקיימת בתוכם, רק אחר כך אפשר לאכלם...'

הסב עימו הבעל שם טוב לסעודתו שעה ארוכה ויחדיו היו עורכים את שולחנם הטהור לריח ניחוח לפני ה'.

מאותה שבת התקרב רבינו יעקב קאפיל אל רבינו הבעל שם טוב, עד שהיה לאחד מבני היכלא קדישא ומתלמידי הטהורים. בבית מדרשו של הבעל שם טוב שימש רבי יעקב קאפיל חסיד כבעל תפילה והיה זה שיורד לפני התיבה. מקובל כי מן השמים

אפוף תמיד במחשבותיו היה בעל החנות, 'שיויתניק' כפי שכונה בפי סוחרי השוק כולם, ערלים כיהודים. לא בכדי כינוהו בשם הלז, וזאת בגין תנועתו הקבועה שהיה מקיים עודו עומד על מקומו מעבר לדלפק המכירות, שבין קונה לקונה ובין עיסקה לחברתה, עוצר היה באחת, מניח את ידיו על עיניו בכוונה גדולה, עוצם את עיניו בחזקה וקורא את הפסוק 'שוייתני ה' לנגדי תמיד'. מכאן דבק בו בצדיק רבי יעקב קאפיל חסיד, תלמידו של אדוננו אור שבעת הימים ה'בעל שם טוב', הכינוי ההולם כל כך - ה'שיויתניק'.

קטנה הייתה חנותו של רבי יעקב קאפיל, אך על אף צרותה משכה אליה קונים ורוכשים רבים, אשר העדיפו לבצע את עסקותיהם אצל איש האלוקים הקדוש שחכמתו יראתו וטהרתו ניכרות על פניו, גם אם פיו חתום ברוב שעותיו.

באותם ימים יצא החוק והחל להתפשט ברחבי ארצות אירופה, כי על כל בית אב לבחור לעצמו שם משפחה בנוסף לשמו הפרטי. גם בבתי קאלמייא עירו של הצדיק, הסתובב פקיד מטעם הממשל, ועבר בית אחר בית לעדכן ולרשום את שם המשפחה הנבחר. כאשר הגיע הפקיד אל בית רבינו, היה רבינו נתון בדבקות גדולה במחשבותיו הטהורות, ולשאלת הפקיד באיזה שם משפחה מעוניין הוא להיקרא, הפטיר רבינו לעבר הנכרי את הפסוק מתהילים 'גר אנוכי בארץ נכריה'.

רשם הגוי על יד שמו של רבינו את שם המשפחה 'הגר', ומכאן נוסד השם המקודש שמתעטרים בהם בניהם של קדושים, צאצאי רבינו לדורי דורות.

אמנם על אף כי ידעו סובביו ושכניו של רבינו כי איש קדוש ומורם מעם הוא, בכל זאת הסתיר הרבי את דרכיו בקודש מעין רואים, וכל עבודת קדשו הרמה נעשתה בהצנע לכת, וטרם יצא שמו בארץ לתהילה כרבי ומנהיג.

ליל שבת קודש בעיירה קאלמייא. עלטה סמיכה עוטפת את הרחובות. ניצוצות זעירים של נרות שבת נראו בעד חלונות הבתים, מפיצים אור רך וטהור אל האפלה. לא שבת רגילה היא

הקהל' שעל פיו יישק כל דבר?!". השיבו רבינו בשפל קול: "והלוא גם אתה אינך רואה אותי!" וקם ויצא לדרכו. והנה אך יצא רבינו מבית הכנסת, ואימה חשיכה גדולה נפלה על ראש הקהל, כי מאור עיניו חשך בפתע פתאום, ונעשה כעיוור מגשש באפילה. 'אוי ווי, מה עשיתי?' נאנח ראש הקהל והבין מיד כי בשל ביזוי האורח הצדיק שירד לפני התיבה ובשל קפידתו אירע האסון. אך מה יעשה? כיצד יידע מי הוא האיש בכדי לבקש את מחילתו. הציעו לו אוהביו לנסוע אל הבעל שם טוב הקדוש, אשר נתפרסם בארץ כאיש מופת, ובוודאי יוכל לעזורו. הגיע ראש הקהל לפני הבעל שם טוב, וכך אמר לו הצדיק ברוח קדשו: "אותו בעל-תפילה שמו יעקב קאפיל מקאלמייא. ועתה לך אל מקום מושבו, אולי יישא לפשעך וישוב מאור עינך כבתחילה". עשה האיש את דרכו למושבו של רבינו יעקב קאפיל חסיד, והתחנן לפניו בדמעות. רבי יעקב קאפיל מחל לו לאלתר, ומיד שב מאור עיניו כמאז ומקדם.

(גיליון 'לודמיר')

גילו לר' יעקב קאפיל נעימת תפילה מיוחדת, ובה התפלל והנעים לפני התיבה בהיכלו של מרנא אור שבעת הימים במעז'בוז'. עומד היה רבי יעקב קאפיל ומנעים בקולו הערב מתוך התלהבות רבת תחנונים בנוסח המיוחד רווי הרגש והתחינה, המתנגן עד עצם היום הזה בחצרות ויז'ניץ המפוארות. ביום מן הימים היה רבי יעקב קאפיל חסיד מסובב כדרכו על פני העיירות לצורך מסחרו, והנה הגיע בשחריתו של יום אחד לעיירה כלשהיא, ונכנס אל בית המדרש בכדי להתפלל שחרית. בבית המדרש נכחו כבר עשרה אנשים, אולם הללו לא החלו בתפילתם מפני שהמתינו לבואו של ראש הקהל וכן מפני שעדיין לא באה השעה המדוייקת בה היה נהוג במקום זה להתחיל את התפילה. רבי יעקב קאפיל מצידו, כבר התעטר בטליתו ובתפיליו וגופו החל מרטט ומרתת לפני קונו בהתלהבות עצומה. בדבקותו כי רבתה וגאתה אף אל העמוד ופתח בתפילה בבעירה גדולה. והנה הגיע ראש הקהל לבית המדרש, וכבר בכניסתו הגיע לאוזניו קולו של החזן האורח שכבר עמד בעיצומה של התפילה. תרעומת רבה מילאה את ליבו של ראש הקהל על שלא המתינו לבואו, ומיד בתום התפילה ניגש בזעם אל רבינו וגער בו בקול רם שהדהד בכל חלל בית המדרש: "וכי אינך רואה אותי?! וכי אין עיניך רואות כי יש כאן ראש

מביתו של ה'בעל תוקע' בוקעים קולות התרועה, גנוחי וילולי, 'בעלי התפילות' מכחכחים בגרונותיהם ומעלעלים במחזוריהם אנה ואנה. אם תחלוף ליד החייט או הסנדלר העסוקים במלאכתם, לנטח תשמע גם אותם מפזמים לעצמם 'קטעים' של נוסח ראש השנה. זר אילו היה נקלע לעיירה...

תיאור אותנטי מהווי ימי הסליחות בעיירה היהודית של פעם

והשלווים ומשנת העובד המתוקה, קופץ כנשך נחש ממיטתו, והאימה והחרדה שניבטו באותה שעה מעיניו הטרוטות המה העידו-הגידו: **יום הדין בשער!** כי למי תערב שינה בשעה הרת עולם זו. והלא עוד רגע קט וספרי חיים ומתים יהיו מונחים לפניו ית'. אריה שואג בקול, מי לא יירא.

לפנים בישראל, צמרמורת וחלחלה היו אווזים כל איש מישראל מנפש ועד בשר עת מבעד לחרכים חדרה לאוזניו קריאת ה'שמש' ל'סליחות'. בחפזון ובחרדת קודש היה היהודי נעמד מיד על רגליו הכן לקראת היציאה לבית המדרש. כשה'סליחות' מתחת לזרועו האחת וטליתו ותפיליו תחת האחרת, נחפז היה אל עבר הדלת, תופס מעיל מרופט מכל הבא ליד כדי להתגונן מפני הצינה בשעה מוקדמת זו, ולאורה הקלוש של עשית מרצדת

לא כימינו אנו היו הימים הראשונים, ימי ה'סליחות' בעיירה היהודית של פעם... היקום כולו שרוי עדיין בדממת ליל. חוט של חסד משוך על פני היצירה כולה והילה מסתורית אופפת אותה מכל רוחותיה. צח וזך האויר בחוצות העיירה השלווה, נקי ומזוקק. באשמורת הבוקר, כאשר הירח החל מחפש לו מקום מסתור אי שם וכוכבי השמים החיוורים עמדו לפנות את מקומם, היה 'שמש' העיירה משרך רגליו ומפלט דרכו בין בתי העיירה לאורה העץ אשר בידו היה מקיש ודופק על חלונות הבתים, אינו מדלג על אחד מהם, ומפיו משתפכת, בקול נוגה וצרוד, נעימת הנצח המרעידה כל נימין חבוין שבלב: **יהודים, אידן, שטייט אויף צו סליחות, קומו נא לאמירת הסליחות, לעבודת הבורא.** ובאישון ליל, לאחר יום עמל מפרך, לשמע קול הקורא "סליחות", היה היהודי ננער ונתלש באחת מחלומותיו הורודים

יושבי ביתך, וחיל ורעדה אוחזים בקהל הנרגש. ברגשות נסערים ובארכובות נוקשות מצטרפים ונסחפים כולם אט אט לאמירת ה'סליחות', בהתרגשות ובהתלהבות. חולפים רגעים אחדים בלבד עד שהקולות הבוקעים מבית המדרש האפלולי מרעידים את העיירה כולה, עד כי מן הנמנע ממאן דהוא להמשיך לנום את שנתו, אם עלתה מחשבת פסול זאת על ליבו.

וכאשר מתעצם החזן ומרעים בקולו 'צדיק ה' בכל דרכיו, או אז נפרץ סכר הדמעות והמקום הופך לחרדת אלוקים. אנחות ויבבות חרישיות עולות מכל פינות בית המדרש הגועש והרוגש ומלוות כל הברה היוצאת מפי החזן בקול אדיר וחזק הקורע דממת ליל ובוקע חלוני רקיע.

זעקת עמו ישראל עולה השמימה: **הנשמה לך והגוף שלך, חוסה על עמלך... סלח לנו אבינו כי ברוב איולתנו שגינו, מחל לנו מלכנו כי רבו עוונינו... כדלים וכרשים דפקנו דלתך... נא אל תשיבנו ריקם מלפניך...**

החזרה לשיגרת החיים ולעמל היום לאחר אמירת 'סליחות' כזו, כמה שונה היא בתכלית מן ההליכה. משהו מן המועקה הכבדה הוקל מעל הלב והצעדים נעשים בטוחים ומאוששים יותר. הרגשה עילאית ומרוממת אופפת את היהודי בכל רמ"ח ושס"ה, ותחושת הפחד והאימה מתחלפת לה באמונה ובבטחון כי יעשה לו הקב"ה נס, ימחה כעב פשעיו וכענן חטאותיו, יחפוץ בו וירצהו כאשר אם לא חטא.

האווירה הכללית בעיירה בימים אלו, מובן מאליו, אף היא אינה כתמול שלשום. כי על כן לאו מילתא זותרתא היא, הלא בימי הרחמים והסליחות קיימינן. ההתנהגות היומיומית, השיג והשיח בין אדם לחברו, כל אלה ניכרת בהם רוממות השעה וגורליותה. לכל דרישת שלום אקראית, מתלווה המשאלה: 'שהשם יתברך ימחל לנו על עוונותינו'.

מראה העיירה, אף עציה ואבניה, מעידים כי ימים מיוחדים המה, ימים נוראים, ימי הרת עולם. בכל פינה שאתה פונה, בבית ומחוצה לו, תוכל לחוש את יום הדין המתקרב. מביתו של ה'בעל תוקע' בוקעים קולות התרועה, גנוחי וילולי, 'בעלי התפילות' מכחכים בגרונותיהם ומעלעלים במחזוריהם אנה ואנה, אלו ואלו בצפצוף מצפצפים.

אם תחלוף ליד החייט או הסנדלר העסוקים במלאכתם, לבטח תשמע גם אותם מפזמים לעצמם 'קטעים' של נוסח ראש השנה, זה בכה וזה בכה. מחלונות הבתים נשמעים תיאורים חיים וצבעוניים של הורים באזני ילדיהם על עומק הדין בשמי שמים. צעירי הצאן ילדי החמד קולטים מאליהם את האווירה המתוחה שבאוויר העיירה, זונחים את משובותיהם ומשנים הליכותיהם ותהלוכותיהם בהתאם.

זוחלים ורועדים...

ימי הסליחות של פעם...

עשה דרכו בצעדים נמרצים לעבר בית המדרש, מלווה בבני ביתו קטנים כגדולים, בדומיה מתוחה.

זר אילו נקלע לעיירה, לבטח היה מסיק כי 'יריד' גדול נזדמן לפניו בשעה זו של לא יום ולא לילה. גם בעלטה הכבדה נראתה נהירה המונית של דמויות וצללים, כשמגמת פניהם לבית המדרש, שמונרות הנפט המשתלשלות מתקרתו מפיצות את אורם החמים בין כתליו.

רוחות סתיו לחות, ספוגות דמעות, שורקות בחוצות ומייללות. צמרות העצים נעות וזעות כלולבים והושענות, עליהן נתלשים מענפיהם ונושרים ארצה נידפים ברוח. בינות להם צועד לו היהודי ככובד ראש, אפוף ולפות פחד הדין, ומשעבד את ליבו לאביו שבשמים. שומע הוא כל רחש וכל אוושה קלה כאילו קוראים הם לעומתו בקול: **ר' יהודי, חשבון הנפש!**

הרוחות הסוערות וההודפות, יחד עם צליפותיהן החדות של טיפות הגשם הטורדניות, מעמידות את היהודי ההולך ל'סליחות' באור מגוחך בעיני עצמו, עד שהמילים 'כחציר יבש וכציץ נובל, כענן כלה וכרוח נושבת' מקבלות את משמעותן האמיתית והנוקבת. כך, עוד בטרם פורצת זעקת 'הנשמה לך והגוף שלך' מפיו, וערכו העלוב של גוף החומר העכור, אשר יסודו מעפר וסופו לעפר, מתגלה במלוא אפסיותו.

הוא באחת: **תשובה!** לשוב אל ה' באמת ובתמים. לטהר את הנפש, להזדכך ולהתקדש לקראת היום הירוא והמאווים הקרב ובא.

לא יפלא, איפוא, כי העמידה בשערי בית המדרש לאחר כברת דרך זו, הקצרה והארוכה, עמידה של הכנעה והתבטלות היא, עמידה שפופה שכולה אומרת אימה וחרדה מגודל השעה ומנוראות המעמד. בלב נשבר ונדכה, מלא ועובר על גדותיו הרהורי חרטה כנה על העבר וקבלה לשיפור המעשים מכאן ולהבא, תופס לו היהודי ספר תהילים, אנחה כבדה המשברת חצי גופו של אדם מתפרצת מליבו, ובקול סדוק ונשנק, בקומה כפופה ושפופה, שופך הוא את מר ליבו ומרי שיחו לפני קונו וצורו, אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש.

מנצל הוא היהודי את הדקות הספורות שנותרו עד ל'סליחות', ומרטיב את דפי ספר התהילים בדמעותיו הרותחות כבן המתחטא לפני אביו, כי הלא לב יודע מרת נפשו. כל צרותיו ודאגותיו, כל קשייו וטרדותיו, כל הצער ודאבון הנפש שהצטברו אצלו במהלך השנה החולפת, מכריעות באחת את כוחות נפשו הדלים: אוי רבש"ע, פנה נא אל התלאות ואל לחטאות... נהמות ליבו המיוסר מתפרצות הימנו כלבה רותחת, בלחש ובדומיה, בגניחות ובזעקות הנשמעות רק לאזניו, ורק מדי פעם הן פורצות את מחסום דפי ספר התהילים ומגיעות לאזני שכנו העסוק בדמעותיו הוא ובחשבון נפשו הנוקב עד השיתין.

והנה אך מתעטף החזן בטליתו ופוצח בסילודין ב'אשרי

מדוע עוברות הנעליים הקרועות מדור לדור?

קידושין דף כ"ח

חליפין מאי ניהו

הבחור שומע את הדברים, וכמי שמעולם לא המרה את פי הוריו, לוקח את חבילותיו, ופונה אל הדרך הארוכה ממנה הגיע, בחזרה להיכל הישיבה.

כיון, שהיה עדיין עייף מהדרך הראשונה, התארכה לו עכשיו הדרך, ובמשך כמעט-שבועיים לא פסק מללכת, עד שהגיע לישיבה, אל ר' איסר זלמן, הנעליים, שכבר היו קרועות לפני שעזב את הישיבה, נקרעו עתה לגמרי.

ראש הישיבה שידע שהבחור הלך לביתו, התפלא על שובו, ומששמע את דברי אמו של הבחור, חיבקו באהבה ובשמחה, כבן יקר, בידעו שלגדולות נוצר.

אבל לפני שהתיישב הנער בחזרה על ספסל לימודיו בישיבה, אמר לו ר' איסר זלמן: "רואה אני שנעליך קרועות ובלויות הן, ואינך יכול כבר להמשיך להשתמש בהן. בוא ונעשה חליפין, אני אתן לך נעליים חדשות, ואתה תתן לי במקומן את נעליך הקרועות.

הבחור הסכים, וה'עסקה' יצאה אל הפועל.

ר' איסר זלמן שמר על הנעליים הללו, והחזיקן בביתו. ידוע ידע אותו גאון שנעליים אלו ספגו בתוכן הרבה אהבת תורה אמיתית. נעליים של בן תורה שחזר לביתו בצל ההפגזות הקשות, וחזר להיכל הישיבה בציוויה של אמו הצדקנית.

הגרא"ז הוריש את הנעליים הללו לחתנו הגאון רבי אהרן קוטלר, שהורישן אחר כך לבניו אחריו.

מה שנותר לספר הוא, מי היה הבחור ההוא?

- מרן ראש ישיבת פוניבז', הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל!

(קטעים מלוקטים מתוך 'הגדה של פסח' חשוקי חמד)

שמעתי על משפחה המחזיקה בזוג נעליים קרועות ובלויות, כדי להיזכר תמיד באהבת התורה של מי שנעל את הנעליים הללו, ולהתחזק מכך באהבת התורה שלנו.

הנעליים הקרועות מוחזקות בבית משפחת הגאון רבי מלכיאל קוטלר ראש ישיבת לייקווד, שהועברו אליו בירושה מאביו הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל, שקיבלן מאביו מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל שקיבלן מחמיו מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל.

סיפורן של הנעליים החל במלחמה העולמית הראשונה, בעת שההפצצות על ערי אירופה היו בשיאן, ומאימת הסכנה נטשו רבים מבני הישיבות את בתי המדרשות וחזרו לבית הוריהם.

בחור אחד שלמד בישיבתו של ר' איסר זלמן, ארז אף הוא את חבילותיו והלך אף הוא לביתו. למה 'הלך', ולא נסע? - משום שלא היה לו כסף לנסוע.

למעלה משבוע היטלטל הבחור בדרכים, כשמידי פעם נאלץ להסתתר ולתפוס מחסה בגלל ההתקפות עד שהגיע לביתו.

הוא דופק בדלת, והנה אמו ניצבת בפתח.

"מה לך בני, כי חזרת הבית?" - שואלת האם המסורה, המודאגת.

"מה, לא שמעת אמא, על המלחמה שפרצה בעולם, ועל ההפצצות החזקות?" - תמה הבחור.

"שמעתי גם שמעתי בני; אבל דווקא משום כך אני סבורה שמקומך בימים אלו הוא בהיכל הישיבה, ולא כאן בבית", השיבה האם הצדקנית.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

מה הם 'מים ראשונים' ו'מים שניים'?

כדי להעביר את מי השפיכה הראשונה אשר נטמאו מהיד. שתי שפיכות אלו מכונות 'מים ראשונים' ו'מים שניים'.
ויש אומרים שאין חובה לשפוך מים שניים, ודי בניגוב להעברת המים הראשונים. ומאידך, יש אומרים שאף כששופך רביעית בבת אחת על כל יד, צריך לשפוך מים שניים.
[משנ"ב קסב, א, ושעה"צ א; בו"מ דרשו, 2, וראה עוד שם]

כפי שלמדנו, לנטילת ידים לסעודה, נדרשת רביעית (-86.4 150 מ"ל, לשיטות השונות) מים לפחות. בדרך כלל, שופכים בנטילת ידים רביעית ויותר על כל יד, ואז די בשפיכה אחת על כל יד, משום שרביעית מים הנשפכת בבת אחת אינה נטמאת מהיד; אולם, השופך פחות מרביעית בבת אחת, צריך לשפוך על כל יד פעמיים: פעם אחת כדי לטהר את הידים, ופעם נוספת

באיזה מקרה חובה להטות את האצבעות וכף היד כלפי מעלה בשעת נטילת הידים?

מהזרוע אל היד ויטמאנה.
ויש אומרים שחובה להותיר את האצבעות וכף היד במצב מוטה כלפי מעלה מלאחר שפיכת מים ראשונים, כיון שלדעתם, גם אם המים ישובו אל היד לפני שפיכת מים שניים, לא יטהרו אותם המים השניים.
[שו"ע קסב, א, ומשנ"ב א, ג, ד וט; בו"מ דרשו, 6]

בעת שפיכת המים בנטילת ידים לסעודה, ראוי להטות את האצבעות הידים וכף היד כלפי מעלה. והשופך על ידיו פחות מרביעית בבת אחת - יבקש מאחר לשפוך, ויטה את אצבעותיו וכף ידו כלפי מעלה גם מלאחר שפיכת 'מים שניים' (ראה לעיל) עד לניגוב; והטייה זו, חובה היא, מפני החשש שמא זלגו מעט 'מים ראשונים' טמאים (ראה לעיל) אל הזרוע, ואם היד תופנה כלפי מטה לאחר שפיכת מים שניים, ישובו המים הטמאים ויזלגו

האם ניתן ליטול ידים בחדר האמבטיה?

אחר ליטול, ניתן להקל וליטול בבית הכסא שבזמננו, וכן בחדר אמבטיה ביתי, אך אין לברך בתוכם. ויש שהתנה את ההיתר בכך שהמקום נקי, והלכלוך אינו נמצא בו בקביעות. ויש שהתיר לכתחילה ליטול בבית הכסא ובחדר אמבטיה, ולברך בחוץ; אך כתב שירא שמים יעשה 'צורת הפתח' כנגד מושב בית הכסא, וכנגד קערת האמבטיה.
[בו"מ דרשו קסב, 1]

מי שנטל את ידיו לסעודה בבית הכסא - יש שכתבו, שאף אם יצא מבית הכסא כאשר המים שעל ידיו לחות במידה של 'טופח על מנת להטפוח' - דהיינו שאם יגע בהן אדם אחר, ירטב דבר אחר ממגעו - יתכן שחלה עליהן טומאה לאחר נטילתן מחמת היותן בבית הכסא, וקשה להקל בדבר.
ויש אומרים, שבשעת הדחק, כגון שנמצא במטוס ואין לו מקום

* דבר שהדרך להקפיד להסירו, נחשב כחציצה בנטילת ידים לסעודה. ומי שידי התלכלכו בדבר החוצץ, וניקה אותן היטב במים ובסבון, ונותר על היד רושם של צבע, ללא ממשות, אין זו חציצה.
* דבר שהדרך להסירו בהזדמנויות שונות, כגון טבעת שמסירים אותה בעת לישת בצק, נחשב כחציצה, למרות שבדרך כלל הוא נמצא על היד.
* לדעת ראשונים רבים, בנטילת ידים לסעודה אין צורך לשפוך את המים אלא על האצבעות, עד לנקודת חיבורן לכף היד. ולדעת רבים אחרים, מקום הנטילה הוא עד נקודת חיבור כף היד לזרוע. וכן המנהג.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

הגבאי מבקש ממך לגשת לקרוא בתורה ואתה מתבייש - האם מותר לסרב?

בכך איסור ולא סכנה, ולא יעלה. ויש שהורה שבכלל דין זה גם מי שמבקשים ממנו לגשת ולקרוא בתורה - שלא יסרב, אלא אם כן לא התכוון לקריאה כנדרש, בקריאת הפסוקים פעמיים ושלוש בינו לבין עצמו, ויש בבית הכנסת אדם אחר אשר התכוון כנדרש. [שו"ע קלט, א, ומשנ"ב א; בו"מ דרשו, 1-2]

מי שנקרא לעלות לתורה חייב לעלות, ואם נמנע מלעלות - הרי זו סכנה לקיצור ימים חלילה. ונחלקו הפוסקים אם האיסור והסכנה קיימים רק כשנמנע מחמת גאווה, זלזול במצוה, וכדומה, או גם כשנמנע מחמת בושה כלשהי. אולם, כשקיימת סיבה הלכתית שלא לעלות, כגון שקראו לו לעלות לתורה אחר אחיו - והלכה היא שלכתחילה אין לקרוא לשני אחים בזה אחר זה - אין

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il